

1891. évi XV. törvénycikk

a kisdedovásról¹

I. FEJEZET

A kisdedováás feladata és az e célra szolgáló intézetek

1. § A kisdedováás feladata a 3-6 éves gyermekeket, egyfelől ápolás és gondozás által a szülők távollétében érhető veszélyektől óvni; másfelől rendre és tisztaságra szoktatás, valamint ügyességöknek, értelmüknek és kedélyüknek korukhoz mért fejlesztése által őket testi, szellemi és erkölcsi fejlődésükben elősegíteni.

Az 1868. évi XXXVIII. tc. által az elemi népiskolák feladatául megjelölt tanításnak a kisdedováás körében helye nincs.

2. § Ezen célra szolgálnak:

1. Képesített kisdedováónőknak, esetleg ilyenek hiányában kisdedováóknak vezetése alatt álló kisdedováodák.

2. Erkölcsileg és értelmileg alkalmas dajkák gondozása alatt álló, egész éven át fentartott, vagy ideiglenes (nyári) menedékházak.

3. § Kisdedováókat és gyermek-menedékházakat, a jelen törvénycikk 6-14. §-aiban meghatározott feltételek megtartása mellett felállíthatnak és fentarthatnak: az állam, a községek, a hitfelekezetek, jogi személyek és magánegyének. A községek ebbeli kötelezettségét illetőleg a jelen törvény 15-21. §-ai irányadók.

A községek, hitfelekezetek és jogi személyek a kisdedováoda vagy menedékház megnyitását csak bejelenteni tartoznak a kir. tanfelügyelőnek. Ellenben magánegyének kötelesek a kisdedováoda vagy menedékház felállításának engedélyezéseért a kir. tanfelügyelőhöz folyamodni.

4. § Ott, hol kisdedováoda vagy menedékház van, minden szülő vagy gyám köteles 3-6 éves gyermekét vagy gyámoltját abba járatni, ha csak nem igazolja, hogy a gyermek otthon vagy bárhol állandóan kellő gondozásban és felügyeletben részesül.

Azon szülőt vagy gyámot, ki ezt az illetékes felügyelő-bizottságtól vett felszólítás után (22. §.) nem igazolja és gyermekét vagy gyámoltját a kisdedováodába vagy menedékházba még sem járatja, a községi előljáróság 10 krtól 50 krig fokozatosan emelkedő és ismételten kiróható pénzbírságban marasztalja el a kisdedováoda vagy menedékház pénztára javára.

5. § Beteg vagy hülye gyermekeket a kisdedováodába vagy a gyermek-menedékházba felvenni tiltva van.

Egyébként egészségügyi tekintetben ezen intézetekre nézve is az 1876. évi XIV. tc. 27-35. §-ai (a 34. §. kizárásával) és az 1887. évi XXII. tc. 3. §-ában foglaltak irányadók.

II. FEJEZET

A kisdedováodák és gyermek-menedékházak kellékei és munkaköre

1 Szenteseítve: 1891. IV. 28. Kihirdetve: 1891. V. 5.

6. § A kisdedóvodákat és gyermek-menedékházakat a helyi viszonyokhoz képest úgy az egészségügyi, mint a tűzbiztonsági szempontoknak megfelelően kell építeni s az épület a gyermekek létszámához mérten (egy teremre legfeljebb 80 gyermeket és minden gyermekre legalább 0.8 négyszögméternyi tért számítva) elegendő számú tágas, világos, könnyen szellőztethető és kellően felszerelt szobákkal és a szabadban lehetőleg befásított, alkalmas játszótérrel legyen ellátva.

Az iskolai épületek a nagy szünidő alatt, nyári menedékházak céljaira használhatók.

7. § Egy kisdedóvónő, illetőleg egy gyermek-menedékházat vezető dajka gondozása alatt 80 gyermeknél több nem lehet. Ha a felvett gyermekek létszáma a 40-et meghaladja, a kisdedóvónőnek egy állandó dajka adandó rendelkezésére, a menedékházi dajkának pedig egy alkalmas nőcseléd.

8. § A kisdedóvodáknak és lehetőleg az állandó gyermek-menedékházaknak munkaköre: a gyermekeknek fohászszerű imára, értelmes beszédre és énekekre oktatása; koronkint, tekintettel az értelem fejlesztésére is, korukhoz mért testgyakorlattal és játékkal foglalkoztatása; testi és szellemi erejüket meg nem terhelő, de ügyességüket fokozó kézi munkára, valamint rendre, tisztaságra és illedelmes magaviseletre szoktatása.

A nyári menedékházak célja leginkább a gyermekek gondozása lévén, azok csak a gyermekek ápolására, rendre, tisztaságra, illedelmes magaviseletre való szoktatására és játékkal való foglalkoztatására szorítkoznak.

A nyári menedékházakba három éven aluli, de nem csecsemő-korban levő gyermekek is felvehetők.

9. § A kisdedóvodákban és gyermek-menedékházakban a nem magyar anyanyelvű gyermekek foglalkoztatása összekötendő a magyar nyelv mint államnyelv, ismeretébe való bevezetéssel.

Felekezeti jellegű kisdedóvodákban és állandó gyermek-menedékházakban, bárki által állíttattak fel és tartatnak fenn ezek, - az illető felekezethez tartozó gyermekek a 8. §-ban említett fohászszerű imán felül felekezeti imára is oktathatók.

Ha ilyen óvoda vagy állandó gyermek-menedékház fentartója ezen jogával él, más felekezetűek gyermekei ezen óvodába vagy állandó gyermek-menedékházba járatásának a jelen törvény 4. §-ában megállapított kötelezettsége alól felmentetnek.

10. § A kisdedóvodák és gyermek-menedékházak a község viszonyaihoz képest kora reggeltől estig nyitva tartandók. A vásár- és ünnepnapok rendszerint szünnapok. Hosszabb, de legfeljebb egy havi szünidőt rendszerint a téli hónapokban állapíthat meg a 22., 24. és 25. §-okban megjelölt helyi felügyelő hatóság.

III. FEJEZET

A kisdedóvónőről és dajkákról

11. § A kisdedóvodákban csakis hazai kisdedóvónő (kisdedóvó)-képző intézetben képesítést nyert okleveles kisdedóvónők (kisdedóvók) alkalmazhatók.

A 34. §-ban meghatározott tanfolyam elvégzésének megfelelő képesítést külföldön nyert kisdedóvónők tartoznak okleveleik honosítása végett pótlólag a magyar nyelvből, a hazai történelem, alkotmánytan és földrajz elemeiből a vallás- és közoktatásügyi miniszter által erre jogosított hazai képző-intézetben képesítő vizsgát tenni.

12. § Állandó gyermek-menedékházak vezetésére dajkául csak azok alkalmazhatók, kik működési képességükről, magyar nyelvi ismeretükről valamely kisdedóvóképző intézetben, vagy jól felszerelt és berendezett kisdedóvodában a kir. tanfelügyelő előtt gyakorlati vizsgát tettek s erről bizonyítványt nyertek.

Az állandó és nyári menedékházakat vezető dajkák képesítésére nézve a részletes utasítást a vallás- és közoktatásügyi miniszter állapítja meg.

13. § Az állam, községek, felekezetek és jogi személyek által fentartott kisdedóvodákban a kisdedóvónók élethosszig alkalmaztatnak és állomásaikról csupán súlyos hanyagság, erkölcsi kihágás, a törvényben és rendeletekben kiszabott kötelességeiknek megsértése, büntett vagy vétség miatt mozdíthatók el a törvényhatósági közigazgatási bizottság (Budapesten a fővárosi tanács), illetőleg az egyházi főhatóság által szabályszerű fegyelmi vizsgálat alapján.

Ily ítéletek az állam, községek, és jogi személyek által alkalmazott kisdedóvónók fegyelmi ügyeiben megerősítés végett, a hitfelekezetek által alkalmazott kisdedóvónók fegyelmi ügyeiben pedig tudomás végett a vallás- és közoktatásügyi minister elé terjesztendő.

Ha a felekezeti kisdedóvodáknál alkalmazott kisdedóvónók ellen ezen szakasz első pontjában felsorolt okokból panasz emeltetnék és a fegyelmi vizsgálat még sem indítatott volna meg, az illető felekezeti főhatóság tartozik a vallás- és közoktatásügyi minister felhívására a fegyelmi eljárást azonnal elrendelni és az eredményt a ministerrel tudatni.

Társulatok és egyletek hatóságilag jóváhagyott feloszlásuk esetén felmentetnek azon kötelezettségtől, hogy az általuk addig fentartott kisdedóvodákban működött kisdedóvónók élethosszig alkalmazásáról gondoskodjanak, tartoznak azonban szerződészerű más megállapodás hiányában nekik a feloszlás kimondásától számított egy évi illetményeiknek megfelelő végkielégítést adni, ha az illető kisdedóvónók más hasonlóan díjazott alkalmazást nem nyernének.

14. § A kisdedóvónó vagy dajka fizetését a kisdedóvoda vagy menedékház fentartója állapítja meg a helyi viszonyok szerint. Azonban az állam, község, hitfelekezet vagy jogi személy által alkalmazott kisdedóvónó (kisdedóvó) fizetése lakáson kívül kisebb nem lehet évi 300 forintnál, 10.000-nél több lakossal bíró városokban évi 400 frtnál, az állandó menedékházban alkalmazott dajkái lakáson kívül évi 120 forintnál, a nyári menedékházban alkalmazott dajkái pedig havi 10 forintnál.

A lakáson kívül netán nyújtott egyéb természetbeni járandóságok pénzegyenértéke a fizetésbe beszámítható.

A szerzetes rendhez tartozó kisdedóvónók (kisdedóvók) ellátására és díjazására nézve, az illető szerzetesrend szabályai mérvadók.

IV. FEJEZET

A kisdedóvodák és gyermek-menedékházak felállításának és fentartásának kötelezettsége

15. § Minden törvényhatósági joggal felruházott város, ugyszintén minden vármegyei székhelyül szolgáló község, tekintet nélkül egyenes állami adójának mennyiségére és minden község, melynek úgy maga a község, mint a 18. §-ban említett adókötelezettek által fizetett egyenes állami adója, együttesen évenként 15.000 frtot meghalad; tartozik saját erejénél kisdedóvodát, illetőleg kisdedóvodákat állítani és a törvény rendeletének megfelelően fentartani, ha a városban vagy községben óvoda nincs, vagy ha legalább 40 olyan gyermek van, kik a meglevő kisdedóvodákban már el nem helyezhetők, illetőleg a jelen törvény 9. §-a alapján nem helyeztetnek el, és állandó felügyeletben és gondozásban nem részesülnek.

Ily kisdedóvoda csak ministeri engedéllyel változtatható át gyermek-menedékházzá.

16. § A 18. §. szerint évi 10.000-15.000 frt egyenes állami adót fizető községek, melyekben legalább 40 gyermek van, kik állandó gondozásban nem részesülnek, állandó gyermek-menedékházak felállítására köteleztetnek; a 10.000 frtnál csekélyebb évi egyenes állami adóval terhelt községek pedig, melyekben legalább 15 állandó gondozásban nem részesülő gyermek van, ideiglenes (nyári) menedékházak állítására köteleztetnek.

17. § A községeknek a 15. és 16. §-okban megállapított kötelezettsége a pusztákon és a tanyákon levő gyermekek számára szükséges kisdedóvoda vagy menedékházak állítására is kiterjed, a mennyiben ezt a helyi viszonyok megengedik.

18. § Egyéb vagyon és jövedelem hiányában, úgy a törvényhatósági joggal felruházott városok, valamint a községek is, a kisdedóvoda és gyermek-menedékház felállítása és fentartása céljából 3%-ot meg nem haladó pótdát vethetnek ki.

Ezen pótdát a földadó, házadó, keresetadó, nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adója, bányaadó, végre az egyéni bevallás tárgyát képező tőke-kamat- és járadékjövendelmek fejében járó tőkekamat- és járadékadó után százalékbán vettetik ki és behajtásánál a közadók kezeléséről szóló 1883. évi XLIV. törvénycikk rendeletei irányadók, a hátralékok után azonban késedelmi kamatok nem szedhetők.

Ezen pótdát fizetésére, illetőleg annak kiegészítésére a 3% mérveig, valamely községnek és az ahhoz közigazgatásilag csatolt pusztának mindazon lakosa és birtokosa köteleztetik, a kinek ugyanazon községben vagy pusztán levő más, ezen törvény rendelkezéseinek megfelelő kisdedóvoda vagy menedékház fentartásához fizetett járuléka az előző pontban felsorolt és őt azon község vagy pusztá kötelékében terhelő államadók 3%-át ki nem meríti.

Oly pusztá vagy tanya lakosai és birtokosai, melyen kisdedóvoda vagy gyermekmenedékház nincs, mindaddig mentesek az óvoda céljaira fizetendő községi pótdától, míg az illetékes felügyelő hatóság által igazolva van az: hogy a pusztá-vagy tanyabeli gyermekek a községbeli óvodák egyikébe sem járhatnak be s hogy a község a 17. §-ban foglalt kötelezettségének meg nem felelhet.

A mely községek községi pótdátja egyenes állami adóik 20%-át meghaladja, azok csak a belügyminister és pénzügyminister hozzájárulásával vethetnek ki pótdát, kisdedóvoda vagy menedékház céljaira.

19. § Az állam bárhol, tekintettel a pusztákra és tanyákra is, ha szükségesnek látja, a helyi viszonyok által igényelt kisdedóvodát vagy gyermekmenedékházat állíthat, tarthat fenn, és ennek költségeire igénybe veheti a 18. §-ban megállapított 3%-ot meg nem haladó pótdát, ha ez a községben levő kisdedóvoda vagy gyermek-menedékház céljaira nem vettetik ki. De ezen pótdát fizetésének kötelezettségére nézve is a 18. §. intézkedései irányadók.

20. § Oly vármegyékben, melyekben az 1883. évi XV. tc. 9. §-a alapján közművelődési célokra törvényhatósági pótdát van kivetve, és ezen pótdát az állami egyenes adók 3%-át eléri s legalább két harmadrészben kisdedóvási célokra fordítatik, a községekben még külön a jelen törvény 18. és 19. §-aiban megállapított pótdát kivetni nem lehet.

21. § Az állami és községi kisdedóvoda és gyermek-menedékházakba a gyermekek felekezeti és anyanyelvi különbség nélkül veendők fel. Az állami és községi kisdedóvodaiban az odajáró gyermekektől a helyi viszonyokhoz mért mérsékelt díj szedhető, de a szegénységöket igazoló szülők gyermekei ezen díj fizetése alól felmentetnek. Az állami és községi gyermek-menedékházakban díj nem fizetetik.

Azon esetben, ha a községben állami vagy községi kisdedóvoda vagy menedékház nem állított, a felekezetek és jogi személyek által ott fentartott kisdedóvoda vagy menedékházba minden gyermek felekezeti és anyanyelvi különbség nélkül a viszonyokhoz mért mérsékelt díjért felveendő a 6. §-ban megállapított szám határán belül.

Szegénységüket igazoló szülők gyermekei itt is díj nélkül veendők fel.

V. FEJEZET

A kisdedóvoda és gyermek-menedékházak igazgatása és felügyelete

22. § A községi kisedóvóvó és menedékházak a polgári község, a felekezeti a hitközség igazgatása és közvetlen felügyelete alatt állnak.

Ezen igazgatást és felügyeletet úgy a polgári, mint a hitközség legalább öt választott tagból álló felügyelő-bizottság útján gyakorolja. E tagokat a községhez (hitközséghez) tartozó, írni, olvasni tudó lakosok közül a község képviselőtestülete, illetőleg a hitközség képviselő-testülete vagy szervezett képviselő hiányában a felekezeti főhatóság által megállapítandó szabályzat szerint mindazok választják, kik a hitközség tagjai, vagy azonkívül is, a kik a kisedóvóvó vagy menedékház fentartásához állandóan járulnak.

A választási jogot nem gyakorolhatják azok, kik az 1886. évi XXII. tc. 37. §-a szerint a községi választásokból ki vannak zárva.

A megalakult felügyelő-bizottság kiegészíti magát a községben, illetőleg hitközségben levő tekintélyesebb s a kisedóvóvó iránt érdeklődő nőkkel. Ezek száma azonban a megválasztott tagok számát meg nem haladhatja.

A községi óvodai felügyelő-bizottság tagjai három évre választatnak, azonban mindannyiszor újra választhatók.

23. § A felügyelő-bizottságoknak mindenkor hivatalból tagja a városi tiszti főorvos, a községi vagy körorvos, a ki köteles minden két hétben legalább egyszer, kivételes esetekben szükség szerint többször is meglátogatni a kisedóvóvót és menedékházat, ott a gyermekeket megvizsgálni és a megkívántató egészségi rendszabályok iránt a felügyelő-bizottságnak javaslatot tenni. Ha a bizottság az orvos ajánlatára azonnal nem intézkedik, az orvos a kir. tanfelügyelőnek rögtön jelentést tenni tartozik.

24. § Az állami kisedóvóvókhöz és menedékházakhoz a vallás- és közoktatásügyi miniszter nevez ki felügyelő-bizottságokat (férfi- és nőtagokat) és alkalmaz kisedóvónőket és dajkákat.

Az állami és községi kisedóvóvói felügyelő-bizottságok ügyrendjét a vallás- és közoktatásügyi miniszter szabályrendelettel állapítja meg.

A jogi személyek az általuk állított és fentartott kisedóvóvó és menedékházak igazgatásáról alapszabályaikban gondoskodnak, ennek hiányában tartoznak az igazgatásra nézve külön szabályzatot készíteni és jóváhagyás végett a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez felterjeszteni. Az általuk alkalmazott kisedóvónőket, a törvényhatóság mint fentartó jogi személy által közvetlenül választottak kivételével, a törvényhatósági közigazgatási bizottság erősíti meg állomásaikon.

25. § A 22. §-ban említett felügyelő-bizottság megalakítására csak akkor van szükség, ha az illető kisedóvóvót vagy menedékházat fentartó polgári vagy hitközség valamely népoktatási tanintézetet nem tart fenn, mert ellenkező esetben a felügyelő-bizottság teendőit a községi vagy felekezeti iskolaszék teljesíti, de ekkor is a 23. §. értelmében az iskolaszék tagjai a városi tiszti főorvos, községi vagy körorvos s az iskolaszék a 22. §. megfelelő rendelkezése szerint nőtagokkal egészíti ki magát.

Hasonlóképpen a már fennálló állami népiskola gondnoksága - nőtagokkal kiegészítve - teljesíti az állami kisedóvóvói felügyelő-bizottság teendőit is, melynek a városi tiszti főorvos, községi vagy körorvos szintén tagja.

A törvény ezen szakasza alapján az iskolaszékbe vagy gondnokságba belépő tagok hatásköre csakis a kisedóvóvó vagy menedékházak ügyeire terjed ki.

26. § A községi kisedóvóvói felügyelő-bizottság, illetőleg iskolaszék teendői:

1. a kisedóvónőt a törvényhatósági közigazgatási bizottság kiküldöttjének vagy megbízottjának elnöklete alatt megválasztja. A választás megerősítéséhez a közigazgatási bizottság jóváhagyása szükséges;

2. a gyermek-menedékház vezetésére szükséges dajka alkalmazása iránt határoz és erről a közigazgatási bizottságnak jelentést tesz;

3. a kisedóvóvót és menedékházat egy tagja által legalább hetenként egyszer meglátogatja, felügyel a kisedóvónő és dajka működésére, az épület, helyiségek és a felszerelési tárgyak jókarban tartására, valamint a felsőbb rendeletek pontos végrehajtására;

4. örökdik, hogy a 4. §. értelmében a szülők és gyámok a gyermekeket a kisdédóvodába vagy menedékházba küldjék és ez iránt a községi előljárósággal egyetértőleg a szükséges intézkedést megteszi;

5. felügyel a kisdédóvoda vagyona és gondoskodik annak gyarapításáról. A vagyon kezelésére gondnokot választ, attól számot kér és számadásait megvizsgálja.

Az 1. és 2. pontban említett határozatok érvényességéhez a választott tagok kétharmadának jelenléte szükséges.

Ha a kisdédóvónő választása vagy dajka alkalmazása céljából összehívott ülésen a választott tagok határozatképes 2/3 része meg nem jelen, egy legfeljebb öt nap alatt e célból megtartandó új ülésen a jelenlevők - tekintet nélkül azok számára - szavazattöbbséggel határoznak.

27. § A felekezeti kisdédóvodai felügyelő-bizottság, illetőleg iskolaszék teendőit a 26. §. 3., 4. és 5. pontjaiban felsoroltak szem előtt tartása mellett az illetékes felekezeti főhatóság szabja meg.

28. § Az összes kisdédóvodák és gyermek-menedékházak felett az állami főfelügyeletet a vallás- és közoktatásügyi minister a kir. tanfelügyelők vagy helyetteseik útján gyakorolja.

A kir. tanfelügyelőknek a népiskolai hatóságokról szóló 1876:XXVIII. tc. 5. §-ában megállapított hatásköre a kisdédóvodák és menedékházak ügyeire, valamint a gyermekek szellemi vezetésének, a kisdédóvónők vagy dajkák törvényszabta eljárásának felügyeletére is kiterjesztetik.

Azonfelül a kir. tanfelügyelő vagy helyettese felügyel a kisdédóvodákban és menedékházakban az egészségügyi állapotra, és a mennyiben mulasztást vagy hiányt tapasztalna, a városi tiszti főorvos, községi vagy körorvos véleménye alapján, de sürgősebb és veszélyesebb esetekben a nélkül is, utasítja az állami, községi, felekezeti felügyelő bizottságokat (gondnokságokat, iskolaszékeket) és a magán-kisdédóvodák és menedékházak fentartóit a halaszthatatlan intézkedések megtételére.

Szükség esetében saját felelősségére intézkedik. Az illető hatóságok és fentartók a kir. tanfelügyelő rendelkezését tartoznak végrehajtani; azonban az ellen öt napi záros határidő alatt a kir. tanfelügyelő útján a vallás- és közoktatásügyi ministerhez felfolyamodhatnak, ki a belügyministerrel egyetértőleg határoz. Azon esetben pedig, ha a kormány a kisdédóvodáknál és menedékházaknál erkölcsi bajoknak vagy államellenes iránynak jönne tudomására, vizsgálatot rendel el és ha a vizsgálat alapján bebizonyított bajt az intézet fentartója azonnal nem orvosolja, a vallás- és közoktatásügyi minister az intézet bezáratását további haladék nélkül elrendelheti.

29. § A törvényhatósági közigazgatási bizottságoknak a népoktatási tanintézetek irányában az 1876. évi XXVIII. tc. 6. §-a 1., 2., 6., 7. és 9. pontjaiban, valamint ugyanazon törvénycikk 7. §-a 1., 2., 3., 4. és 5. pontjaiban megállapított hatásköre a kisdédóvodák és gyermek-menedékházak ügyeire is kiterjesztetik.

Ezekon kívül a közigazgatási bizottság:

1. intézkedik, hogy a községi előljáróságok a 4. §. alapján az arra kötelezett szülők és gyámok gyermekeinek és gyámoltjainak kisdédóvodákba és menedékházakba járatásáról gondoskodjanak;

2. a községek, felekezetek, jogi személyek vagy magánegyének által fentartott, de a törvény követelményeinek meg nem felelő kisdédóvodák és menedékházak fentartóit, a felekezeteket saját egyházi hatóságuk útján, félévi időközökben háromszor megint, ennek megtörténte után kellően indokolt esetekben a vallás- és közoktatásügyi ministerhez jelentést tesz azon kisdédóvodák vagy menedékházak bezáratása iránt. A vallás- és közoktatásügyi minister a bezáratást elrendelheti;

3. felügyel a 18. §-ban megszabott 3%-os adó kivetésére és a hol szükségesnek látja, annak kivetését elrendeli.

Az 1876. évi XXVIII. törvénycikknek a kisdedóvodák ügyeire is kiterjesztett 7. §. 3. és 4. pontjai alapján az állam, községek és a jogi személyek által fentartott kisdedóvodákban alkalmazott kisdedóvónők fegyelmi ügyeiben elsőfokon a közigazgatási bizottság fegyelmi választmánya, másodfokon pedig a vallás- és közoktatásügyi minister határoz. A felekezeti kisdedóvodák fegyelmi ügyeit a 13. §. intézi.

30. § Budapest fővárosban a községi iskolaszékeknek, a fővárosi tanácsnak és a törvényhatósági közigazgatási bizottságnak az 1876. évi XXVIII. tc. 16. §-ában megállapított hatásköre a községi kisdedóvodák ügyeire is kiterjesztetik. Ezen esetben a községi iskolaszékeknek hivatalból tagjai a kerületi orvosok is és az iskolaszékek a 22. §. megfelelő rendelkezése szerint nőtagokkal egészítik ki magukat.

VI. FEJEZET

A kisdedóvónő-képző intézetekről

31. § A kisdedóvónők (kisdedóvók) elméleti és gyakorlati kiképeztetésüket e célra rendelt kisdedóvónő- (kisdedóvó-) képző intézetekben nyerik.

Férfi- és nőnövendékek elkülönítve tanítandók.

32. § Kisdedóvónő-képző intézeteket állithatnak fel: az állam, községek, hitfelekezetek, jogi személyek és magánegyhének a 31-40. §-ok követelményeinek teljesítése mellett.

Az állam, községek, jogi személyek és magánegyhének által felállított kisdedóvónő-képző intézetek részére a tantervet a vallás- és közoktatásügyi minister állapítja meg. A hitfelekezetek az általuk felállított kisdedóvónő-képző intézetek tantervét maguk határozzák meg, azonban kötelesek a vallás- és közoktatásügyi minister által kiadott tantervet az összes tantárgyakban elérendő tanczélra nézve minimumnak tekinteni.

A községek és hitfelekezetek kisdedóvónő-képző intézetek felállítása alkalmával tartoznak a tantervet, a tanerők okmányait és az intézet felszerelésének kimutatását a kir. tanfelügyelőnek bemutatni.

Jogi személyek és magánegyhének ily intézeteket csak a vallás- és közoktatásügyi minister engedélyével állithatnak.

33. § A kisdedóvónő- (kisdedóvó-) képző intézetbe való felvétel feltételei:

1. egészséges és ép testalkat, valamint zenei hallás;
2. leányoknál a betöltött 14. év, növendékeknél a betöltött 16. év; 40 évnél idősebbek azonban, csak külön ministeri engedéllyel vehetők fel;

3. a közép- vagy polgári és felsőbb leányiskolák negyedik osztályának, vagy a felső népiskolák második osztályának sikeres bevégzését igazoló iskolai bizonyítvány vagy a megfelelő tantárgyakból teendő felvételi vizsga.

34. § Ezen intézetekben a tanfolyam két évig tart.

Kötelezett tantárgyak:

1. hit- és erkölctan,
2. magyar nyelv és magyar irodalom,
3. neveléstan, különös tekintettel a kisdedóvodák szervezetére,
4. egészségstan, különös tekintettel a kisdedóvodára,
5. hazai történelem, alkotmánytan és földrajz,
6. természettudományok,
7. mértan és rajzolás,
8. ének és hegedülés,
9. nőknek női kézi munka és némi házi ipar, növendékeknek házi ipar,
10. a kisdedékekkel való bánásmód állandó gyakorlása,
11. testgyakorlás,
12. esetleg valamely más hazai nyelv.

Mindezen tantárgyak a kisdedováás céljai által előszabott terjedelemben tanítandók.

Oly növendékek, kik az általános ismereteket nyújtó első évfolyamra előirt tananyagot megfelelő iskola elvégzése által elsajátították, vagy abból felvételi vizsgálatot tesznek, azonnal a második évfolyamra vehetők fel.

35. § A kisdedováónő-képző intézet rendszeresített tanári személyzete legalább egy igazgató-tanárból, egy rendes tanár és egy rendes tanítónőből áll, a kik három próbaév kifogástalan kitöltése után állandóan alkalmaztatnak.

Az állam, községek, felekezetek és jogi személyek által fentartott kisdedováónő-képző intézetek rendszeresített tanári (tanítónői) személyzete, valamint az intézethez csatolt kisdedóvoda óvónője (óvója) élethosszig alkalmaztatik és elmozdításukra nézve a 13. és 29. §-okban megállapított rendelkezések irányadók.

36. § Kisdedováónő-képző intézethez tanároknak, illetőleg tanítónőknek csak oly egyének alkalmazhatók, kik: 1. legalább is polgári iskolai tanítói, illetőleg tanítónői oklevéllel bírnak és 2. legalább egy évet valamely kisdedováónő-képző intézetnél e célra létesítendő tanfolyamon gyakorlatban töltöttek.

Az irodalom vagy gyakorlati működés terén kiváló egyéneket a vallás- és közoktatásügyi miniszter ezen képesítés alól felmentheti.

37. § A kisdedováónő-képző intézeteknek alkalmas és egészséges helyiségekkel s a neveléstan követelményeinek megfelelő felszereléssel kell bírniok.

A növendékek gyakorlati oktatására minden kisdedováónő-képző-intézetnek egy mintaszerűen berendezett kisdedóvodát kell csatolni, melyet okleveles kisdedováónő (óvó) vezet.

A mely kisdedováónő-képző intézet oktatási nyelve nem magyar, annak minta-óvodájában a foglalkoztatási nyelvnek legalább a nap egyik felében magyarnak kell lenni.

38. § A kisdedováónő-képző intézetek növendékei az intézetből fegyelmi úton kizárhatók, de ily határozat megerősítés végett a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez felterjesztendő. A megerősített határozat közzététele és annak szigorú megtartása iránt a nevezett miniszter intézkedik.

Egyébiránt a fegyelmi eljárást az állami és községi kisdedováónő-képző intézetekre nézve a vallás- és közoktatásügyi miniszter, a felekezeti kisdedováónő-képző intézetekre nézve az illető felekezeti főhatóság szabályrendeletileg állapítja meg.

Jogi személyek és magánegyenek tartoznak a fegyelmi eljárásról külön szabályzatot alkotni és jóváhagyás végett a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez felterjeszteni.

39. § A kisdedováónő-képző intézetekben a tanév végén nyilvános vizsgák, a két évi tanfolyam bevégeztével pedig képesítő vizsgák tartatnak a kir. tanfelügyelő, vagy e célból a vallás- és közoktatásügyi miniszter által kiküldött helyettesének jelenlétében és részvételével.

A kir. tanfelügyelő vagy helyettese a képesítő okleveleket, ha annak megtagadására e törvény alapján oka nincs, aláírja. Ezen aláírás nélkül a képesítő oklevél érvénytelen. A képesítő oklevél aláírását a kir. tanfelügyelő vagy helyettese megtagadni tartozik akkor, ha a vizsgát tevő a magyar nyelvet szóban és írásban kellően nem bírja.

A képesítő oklevél nő-növendékeknek csak 18., fiu-növendékeknek pedig 20. évök betöltése után adható ki, de rendszeres alkalmazás nélkül gyakorlati működésre bocsáthatók a 16. évöket betöltött nő-növendékek és a 18. évöket betöltött fiu-növendékek, ha a képesítő vizsgát sikerrel letették.

40. § Indokolt esetekben a 34. §-ban meghatározott tanfolyamot szabályszerűen el nem végzett, de legalább fél évig valamely kisdedóvodában gyakorlatilag működött egyének az egyes évfolyamokról előzetesen tett osztályvizsgák után képesítő vizsgákra bocsáthatók. Ezeknek az osztályvizsgák és a képesítő vizsga letételére a 33. §-ban foglalt feltételek szem előtt tartásával az illető kisdedóvónő-képző intézet felettes hatósága ad engedélyt. Ugyanezen hatóság ad engedélyt kisdedóvónői képesítő vizsga letételére az okleveles tanítónőknek is, kiktől az osztályvizsgák előzetes letétele nem követelhető, hanem csak kisdedóvodákban töltött fél évi gyakorlati működést tartoznak igazolni.

Kivételesen csakis képesítő vizsga tételére a vallás- és közoktatásügyi minister adhat engedélyt.

41. § Az összes kisdedóvónő-képző intézetek felett az állami főfelügyeletet a vallás- és közoktatásügyi minister a kir. tanfelügyelők útján gyakorolja.

A kir. tanfelügyelő ezen intézeteket meglátogatja és ha hiányokat tapasztal, az intézet fentartóját felszólítja a hiányok megszüntetésére, ha pedig a tapasztalt hiányok oly nagymérvűek, hogy az intézet sikeres működését kockáztatják, erről a vallás- és közoktatásügyi miniszternek jelentést tesz és a képesítő oklevelek aláírását függőben tarthatja. Ha az intézet fentartója ily hiányokat két tanéven át ismételt felszólításra sem pótolná, a minister elrendelheti az intézet bezáratását.

Azon esetben pedig, ha a kormány a kisdedóvónő-képző intézetben erkölcsi bajoknak vagy államellenes iránynak jönne tudomására, a kir. tanfelügyelő útján vizsgálatot rendel el és ha a vizsgálat alapján bebizonyított bajt az intézet fentartója azonnal nem orvosolja, a vallás- és közoktatásügyi minister a bezáratást további haladék nélkül elrendelheti.

42. § Oly nem okleveles kisdedóvónők, kik ezen törvény életbelépését megelőző, legalább három év óta folytonosan kisdedóvodákban működtek, állomásaikon a képesítő vizsga letétele nélkül is meghagyatnak és a törvény által biztosított előnyökben részesülnek, ha az illetékes kir. tanfelügyelő előtt sikeres működésüket és a magyar nyelv birását igazolják. A mennyiben a magyar nyelvben eléggé jártasak nem lennének, kötelesek azt a törvény életbelépésétől számított három év alatt elsajátítani és annak megtörténtét a kir. tanfelügyelő előtt gyakorlatilag igazolni.

A már alkalmazásban levő okleveles, de magyarul nem tudó kisdedóvónők tartoznak a magyar nyelvet három év alatt elsajátítani és annak kellő birását az illetékes kir. tanfelügyelő előtt igazolni. Ellenkezőleg mindkét esetben állomásaikról elmozdítandók.

Ezen törvény életbelépését megelőző három évnél kevesebb ideig működő, de oklevéllel nem bíró kisdedóvónők kötelesek a képesítő vizsgát a törvény életbelépésétől számított három év alatt letenni; ha pedig ezt nem teljesítik, a kitűzött határidő eltelte után helyökbe okleveles kisdedóvónók alkalmazandók.

43. § A már fennálló kisdedóvónő-képző intézetek fentartói köteleztetnek intézeteiket a jelen törvény életbelépésétől számított három év alatt a 31-40. § követelményeinek teljesen megfelelően szervezni. Tartoznak azonban a vallás- és közoktatásügyi minister által kiadott s az összes tantárgyakban elérendő tanczél tekintetében reájok nézve minimumnak veendő tantervet a végleges szervezés előtt is lehetőleg alkalmazni.

Képesítő vizsgák ezen törvény életbelépése után csakis a kir. tanfelügyelő vagy helyettese jelenlétében és részvételével tartathatnak.

VII. FEJEZET

Állami segélyezés

44. § A vallás- és közoktatásügyi minister a törvény követelményeinek megfelelő, de segélyezésre szoruló kisdédóvodákat, gyermek-menedékházakat, valamint kisdédóvónőképző intézeteket, tekintet nélkül jellegükre, az állami költségvetésben e célra előirányzott összegből segélyezheti, s az illető intézet állandó segélyezését biztosíthatja. Viszont pedig a segélyezés arányában kikötheti maga részére az illető intézet személyzete megfelelő részének alkalmazását.

Ha az állam az intézet fentartásához szükséges összeg felénél több segélyt ad, ez esetben a vallás- és közoktatásügyi minister az egész intézetet rendelkezése és gondozása alá veszi, de az intézet minden vagyona továbbra is annak tulajdonában marad, jövedelmei azontul is ugyanazon intézet céljaira fordítandók s azok tanerőket, illetőleg a személyzet azon részét, kik az említett vagyon jövedelméből vagy az illető intézet hatósága által biztosított egyéb jövedelmekből díjaztattak, azontul is az intézet fentartója alkalmazza.

45. § Állandó állami segélyben részesülő felekezeti kisdédóvoda, gyermek-menedékház vagy kisdédóvónő-képző intézet alkalmazottjainak állásuktól való elmozdítása csak a vallás- és közoktatásügyi minister által jóváhagyott fegyelmi ítélet alapján történhetik meg; a fegyelmi eljárás azonban az illetők ellen, ha azt a minister kívánja, mindig elrendelendő.

A mennyiben az állandó állami segélyben részesülő felekezeti kisdédóvoda, gyermek-menedékház vagy kisdédóvónő-képző intézet működését a minister a törvények rendelkezései szempontjából kifogás alá esőnek találná, és annak megjavítását a felekezeti hatóság a felszólítás napjától számított egy fél évig elmulasztja, az intézettől a segély ideiglenesen vagy végleg is megvonható.

VIII. FEJEZET

Végrehajtási intézkedések

46. § Mindazon esetekben, hol e törvény kisdédóvónőket említ, egyszersmind gyermekkertésznők, kisdédnevelőnők és kisdédóvók, valamint kisdédóvodák alatt gyermekkertek, ugyszintén kisdédóvónő-képző intézetek alatt gyermekkertésznők- és kisdédóvó-képző intézetek is értendőek.

47. § Ezen törvény végrehajtásával a vallás- és közoktatásügyi minister bizatik meg.

TARTALOMJEGYZÉK

1891. évi XV. törvénycikk	1
a kisdédóvásról	1
I. FEJEZET	1
A kisdédóvás feladata és az e célra szolgáló intézetek	1
II. FEJEZET	1
A kisdédóvodák és gyermek-menedékházak kellékei és munkaköre	1
III. FEJEZET	2
A kisdédóvónőkről és dajkákról	2
IV. FEJEZET	3
A kisdédóvodák és gyermek-menedékházak felállításának és fentartásának kötelezettsége	3
V. FEJEZET	4
A kisdédóvodák és gyermek-menedékházak igazgatása és felügyelete	4
VI. FEJEZET	7
A kisdédóvónő-képző intézetekről	7
VII. FEJEZET	9
Állami segélyezés	9
VIII. FEJEZET	10
Végrehajtási intézkedések	10